

KAKO VZPODBUDITI ANALITSKO-RAZISKOVALNO DELO V SOCIALNIH ZAVODIH

O tem vprašanju so razpravljali socialni delavci, zaposleni v splošnih in posebnih socialnih zavodih, na devetem sestanku svoje sekcije, ki deluje v okviru Skupnosti socialnih zavodov Slovenije. Sestanek je bil 24. 6. 1986 v Domu upokojencev na Vrhniki. Gradivo, pripravljeno na pobudo odbora te sekcije, ugotavlja, da so v domovih razvite različne originalne in uspešne oblike dela, o katerih pa se malo ve. O tem niso obveščeni ne strokovni delavci v drugih zavodih, ne širša javnost, saj te oblike niso opisane in analizirane. Marsikje uvajajo različne nove oblike in uspešno poskušajo vnesti med oskrbovance več življenja, jim olajšati prilagajanje na novo okolje ter z izvenzavodskimi dejavnostmi vplivati na kvaliteto življenja starejših občanov. Tudi širša javnost ni seznanjena z delom in problematiko domov, pa tudi ne z življenjskimi pogoji starejših ljudi v krajevnih skupnostih. Zato imajo mnogi ljudje enostranske in stereotipne predstave o življenju v domovih.

Pogoj za to, da bi izmenjali take izkušnje in seznanili javnost z delom domov, pa je, da bi vse take oblike in poskuse opisali. To bi bil zametek raziskovalnega dela. Če bi bili ti opisi nepristranski, sistematični, izčrpani in dovolj natančni, bi bili lahko osnova za širše raziskave. Bili pa bi tudi neposredno uporabni kot informacija strokovnim delavcem v domovih. Poriekod imajo uspešne zaposlitvene dejavnosti, poskuse skupinskega dela z oskrbovanci in svojci ipd. Vsaka taka oblika zasluži, da bi jo opisali in z njo seznanili druge. Poleg tega pa bi morali zagotoviti, da bi se taka poročila sistematično zbirala. Tako bi počasi nastala zbirka poročil o dejavnosti domov.

Med predlogi za take prikaze ali manjše raziskave so bili omenjeni:

- Vzroki domske namestitve

Glede na osnovno gerontološko načelo, naj bi bil starejši človek kolikor mogoče dolgo v domačem okolju, se ob vsakem človeku, ki je bil sprejet v dom, postavlja vprašanje: ali bi bil lahko še doma? Ali drugače: kaj bi bilo treba

zagotoviti, kaj spremeniti, da bi bil lahko doma? Taka raziskava bi odkrila, v čem je pomoč doma nezadostna in kako jo je možno izboljšati. Če bi bile v domačem okolju razvite ustrezne oblike pomoči starejšemu človeku ali družini, ki ga neguje, bi bil pritisk na domove morda manjši. Strokovni delavci v domovih imajo na razpolago dokumentacijo, lahko pa bi dobili podatke neposredno od prizadetih ljudi in njihovih svojcev.

- Življenjske razmere starejših občanov, ki živijo doma

Zaradi naraščajočih stroškov bivanja v domovih in glede na to, da je pokojnina lahko pomemben vir dohodka gospodinjstva, pride lahko do pojavov izkoriščanja starejših ljudi v domačem okolju. Podatkov o tem ni, bili bi pa dragoceni.

- Zunaj domske dejavnosti za starejše občane

Nekateri domovi razvijajo različne oblike pomoči starejšim ljudem, ki živijo doma, kot npr. dovažanje hrane, možnost pranja, gospodinjska pomoč ipd.

Vsak opis take dejavnosti bi bil lahko dragocena spodbuda in vodilo za druge in dokaz prizadevanja domov.

- Zaposlitvene (klubske) dejavnosti v domu za zunanje občane

Nekateri domovi razvijajo različne pristočasne dejavnosti za starejše občane, ki živijo doma. Kakšni so problemi pri pridobivanju teh občanov, kako potekajo te dejavnosti, kakšni so problemi vodenja teh dejavnosti in njihovega dolgoročnega razvijanja?

- Dejavnosti v okviru Univerze za III. življenjsko obdobje

Nekateri domovi so gostitelji dejavnosti Univerze za III. življenjsko obdobje. Podatki o udeležencih, poteku tečajev, stališčih udeležencev, mnenjih instruktorjev ipd. bi bili osnova za oceno te dejavnosti in njeno razvijanje.

- Vključevanje prostovoljnih delavcev v domske in izvenskopske dejavnosti

Ponekod so v posamezne dejavnosti vključili prostovoljne sodelavce in imajo z njimi dobre in slabe izkušnje. Z vključevanjem prostovoljcev se odpirajo velike možnosti bolj individualizirane skrbi za ljudi, hkrati pa predstavljajo delo s pro-

stovoljci posebne probleme strokovnim delavcem. Analiza teh problemov in sodelovanja s prostovoljci sploh bi lahko osvetila marsikatero značilnost delovanja domov in življenja v njih.

- Stališča in mnenja strokovnih delavcev v domovih v zvezi z zunajdomsko dejavnostjo.

Ob uvajanju pomoči na domu in podobnih zunajdomskih oblik se pojavljajo pri delavcih doma tudi pomisleki. Če bi jih poznali, bi lahko bolj premišljeno uvajali te nove oblike.

- Sodelovanje domov s strokovnimi organizacijami, društvenimi organizacijami, društvi in krajevnimi skupnostmi pri zagotavljanju skrbi za starejše občane.

Po sodobni usmeritvi v gerontologiji naj bi strokovne organizacije vzpodbujale dejavnosti tako imenovanega "neformalnega sektorja", tj. sosedsko pomoč in dejavnosti društvenih organizacij in društev. Če so o tem kakšne izkušnje, bi jih bilo vredno poznati.

- Skupinsko delo pri vključevanju novincev.

Ponekod so namesto formalnega predstavljanja novega stanovalca drugim stanovalcem začeli uveljavljati skupinske predstavitve, ki ugodno vplivajo ne le na novince, ampak na ostale in tudi na odnose med oskrbovanci in osebjem. Dobro bi bilo opisati, kako potekajo te predstavitve in kakšni so njihovi učinki.

Poleg teh so možne seveda še druge teme. Nekaj takih so navedli udeleženci sestanka v razpravi. V enem od domov skušajo vprašanje alkoholizma reševati tako, da so oblikovali skupino, sestavljeno iz mlajših alkoholikov (šteje okrog 30 članov). S skupino delajo psihater, medicinska sestra, delovni terapevt in socialni delavec. Po dveh letih dela lahko rečejo, da so si pridobili določene izkušnje in da bolje kot prej obvladujejo pitje v domu. Pri članih se je povečala kritičnost do lastnega alkoholizma; niso preouščeni sami sebi in kot skupina so v domu opravili že nekaj koristnih del (očistili so okolico doma, uredili kegljišče ipd.). V celoti vzeto manj pijejo in ne povzročajo neredov. "Malo jih je sram, malo strah, malo pa so bolj osveščeni", pravijo v domu.

V drugem domu imajo uspešne informativne dneve za svojce. Ob taki priložnosti organizirajo tudi predavanja, ki naj svojce seznanijo s pojavi in starosti, da bi lažje razumeli vedenje oskrbovancev pa tudi postopke osebja v domu. Zanimiv je predlog, da bi analizirali, v kakšni meri je počutje oskrbovanca odvisno od stikov s svojci. Kajti v domu domnevajo, da oskrbovanci nezadovoljstvo zaradi občutja osameljenosti in zapuščenosti, do katerega pride zaradi prereditkih in preveč površnih stikov s svojci, prenašajo na osebje doma. Izražajo ga kot nezadovoljstvo s hrano, z nego itd. Precej vprašanj je bilo v razpravi namenjenih predstavnikom tistih domov, kjer potekajo dejavnosti v okviru Univerze III. oddelka.

Udeležence je zanimalo, v katerih domovih so že uvedli te dejavnosti, kakšne dejavnosti, koliko je udeležencev ipd. Zanimalo jih je, ali dobe udeleženci kako siričevalo (morda to ne bi bilo tako odveč). Nekdo je omenil, da se manj izobraženi bojijo tako visokodonečega naziva, spet drugi pa, da prav ta naziv bolj privlači kot izraz "zaposiljene dejavnosti", čeprav gre v bistvu za isto reč. Precej zanimanja je zbudilo vprašanje, ali naj se delo, ki ga opravljajo oskrbovanci v domu, plača ali ne. Predlagano je bilo, naj bi v zvezi s tem razlikovali med "delovno terapijo" in "navadnim delom"; delo v okviru prve naj ne bi bilo plačano, koristno delo za dom, kot je, na primer, pomoč v pralnici, kurirsko delo ipd., pa naj bo plačano. Vendar so bili izraženi številni pomisleki, da bi bilo to mogoče zadovoljivo ločiti in uveljaviti enoten pristop. Ugotovljeno pa je bilo, da je skoraj v vsakem domu kako delo, ki ga plačujejo, poleg dela, ki ga ne plačujejo. Tudi izdelke pri delovni terapiji prodajo, izkupiček pa gre oskrbovancem.

Sprejeli so sklep, da bodo do jeseni posredovali opise različnih oblik dela, posebno če so nove in če pomenijo prispevek k reševanju perečih problemov v domu.

Poleg analitsko-raziskovalnega dela so obravnavali še vprašanja v zvezi z vsakdanjim, rutinskim delom, posebno probleme, ki nastajajo zaradi neenotnega odnosa in postopkov pri uveljavljanju pravic iz pokojninsko-invalidskega zavarovanja.

Udeleženci sestanka so se zavzeli za redno in pogostejše sestajanje, saj so to obliko ocenili kot izredno koristno oporo pri vsakdanjem delu.